

Frihandel – hur kan den gynna oss?

”Exploderande” debatt om globaliseringen de senaste åren

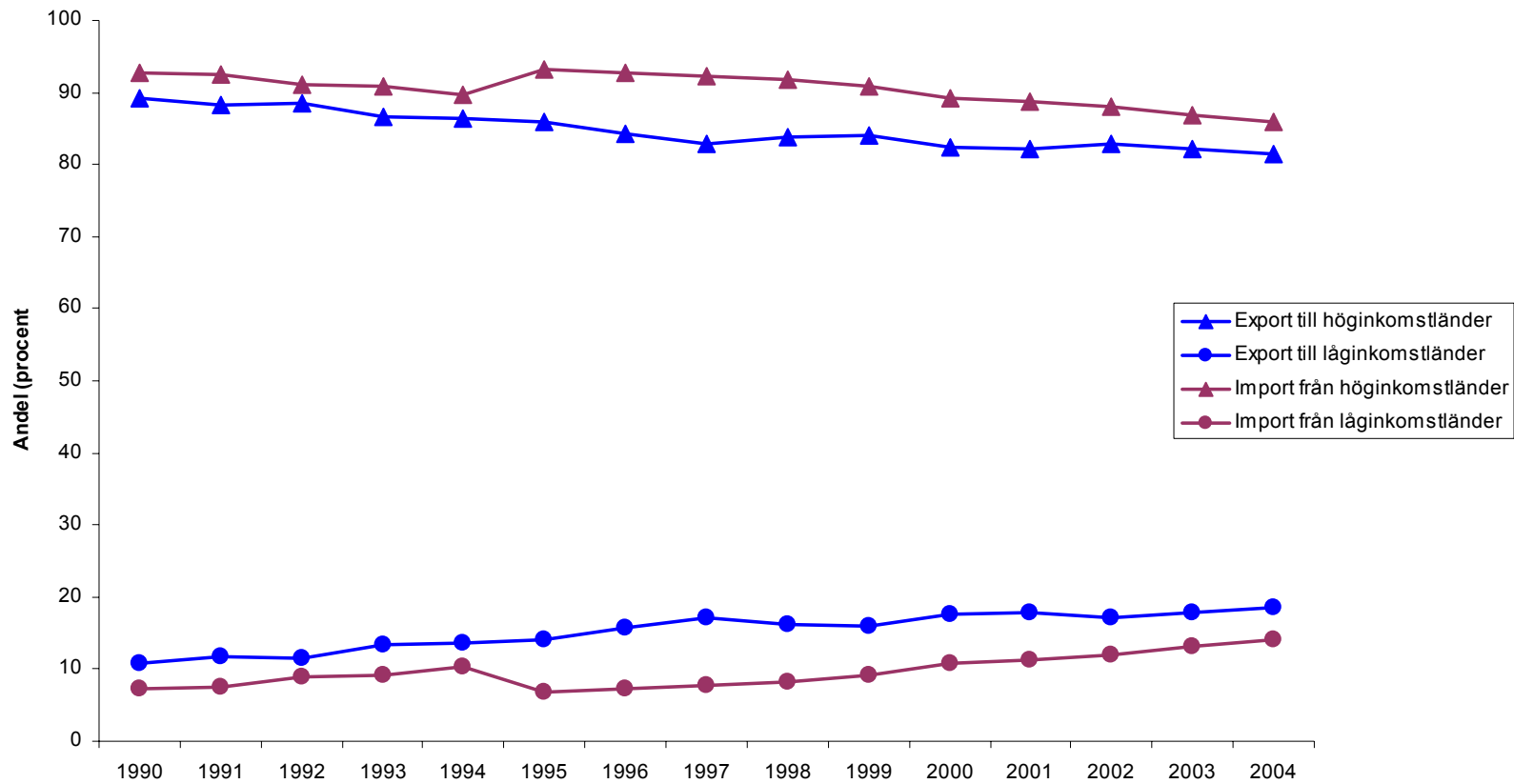
- ”Outsourcing” av produktion till låglöneländer (“nearsourcing” till Baltikum och Polen)
- Den korrekta termen borde vara “offshoring”
 - färdigvaruproduktion
 - halvfabrikat och komponenter
- Tjänstekonkurrens på plats (inom EU)

Uppläggnig

- Vad har hänt?
- Vad säger ekonomisk teori om fördelarna med frihandel?
- Negativa effekter och risker med frihandel?
- Vad ska vi vänta oss framöver?

Några observationer

- Anmärkningsvärd kontrast mellan debatten och vad vi kan avläsa i statistiken
 - viss ökning, men inte dramatisk, av handeln med låglöneländer
 - viss, men inte heller dramatisk, omfördelning av investeringarna i världen
- Internationell “outsourcing” (import av halvfabrikat och komponenter) har blivit viktigare
 - ökad uppsplittring av produktionsprocessen
 - lägre transportkostnader och IT-tekniken har minskat samordningskostnaderna
- Nya branscher (tjänster) utsätts för internationell konkurrens
 - men mycket mindre har hänt här också än man kan tro från debatten

Källa: Karolina Ekholm: *Ordning och reda om outsourcing*, SNS Förlag, 2006

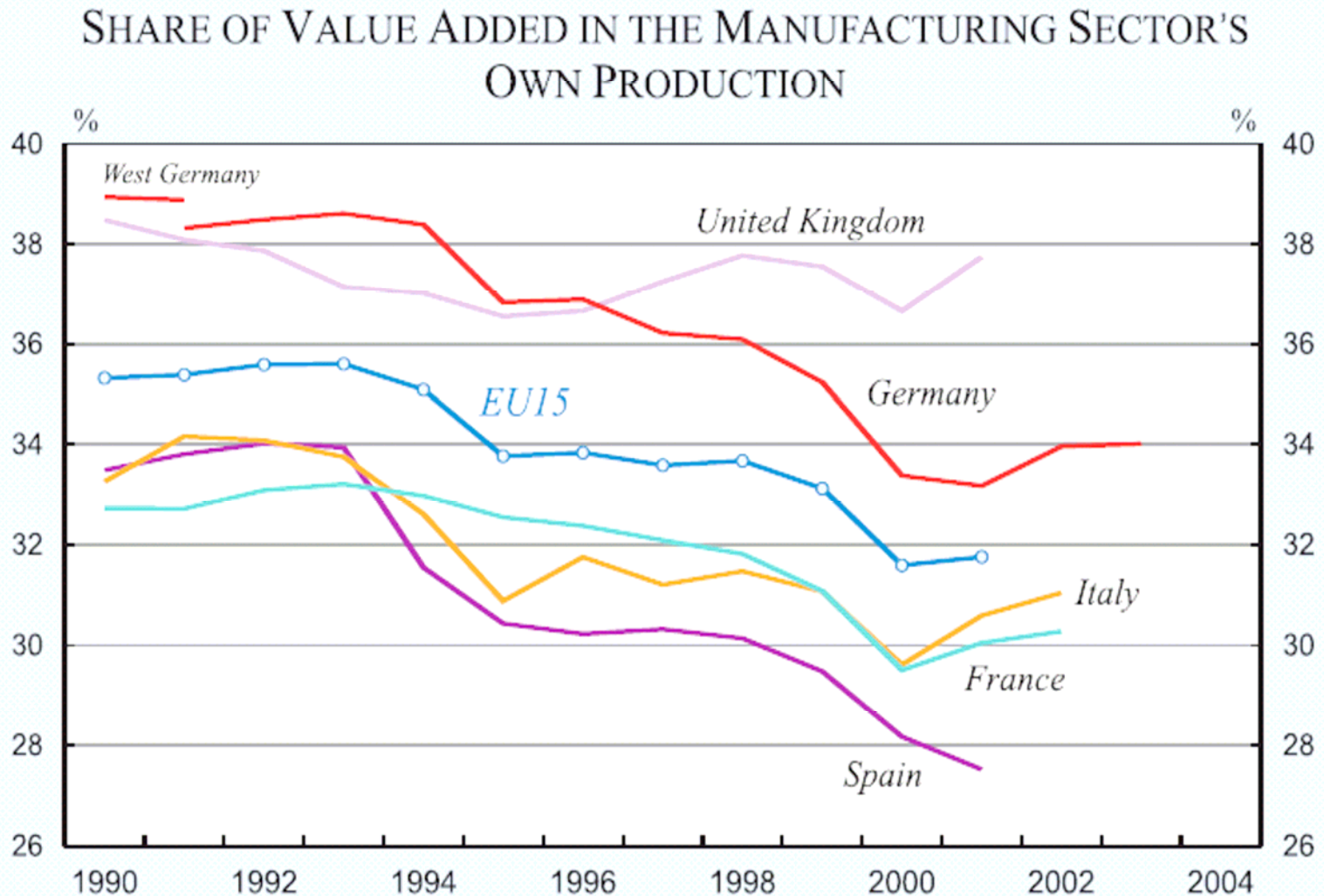
Tabell 2: Bruttoinvesteringar i procent av BNP i världen

	1975-79	1980-84	1985-89	1990-94	1995-99	2000-04
EU-15	7,0	6,0	5,9	6,4	5,7	5,1 ^{d)}
Japan	3,1	3,0	4,1	4,9	4,9	3,3 ^{e)}
USA	5,4	5,7	5,6	4,4	5,2	6,0 ^{d)}
“Emerging Asia” ^{b)}	0,7 ^{c)}	1,1	1,1	1,5	1,6	1,3 ^{e)}
EU-8 ^{a)}	-	-	-	0,2	0,3	0,3
Kina	0,7	0,5	0,6	0,6	1,0	1,6

Anm: a) Estland, Lettland, Litauen, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern; b) Filippinerna, Hongkong, Indien, Indonesien, Korea, Malaysia, Singapore och Thailand; c) Exklusive Indonesien; d) Endast till 2002; e) Endast till 2003.

Källa: WDI Online, World Bank Group (<http://devdata.worldbank.org/dataonline/>)

Figure 2.1

Source: OECD, STAN database for Industrial Analysis, Vol. 2004 release 07; Germany: Federal Statistical Office, National Accounts: Special series 18, series S.21 and series 3.1; Ifo Institute calculations.

Table 2.1**International outsourcing****– The share of foreign intermediate products in total intermediate products (in percent) –**

	Year	Share
Italy	1995	17
	2000	19
Denmark	1995	22
	2000	26
Finland	1995	20
	2000	24
Netherlands	1995	29
	2000	30
Austria	1995	25
	2000	29
Sweden	1995	23
	2000	28
Germany	1995	20
	2000	26

Note: The values reported above refer to the total economy.

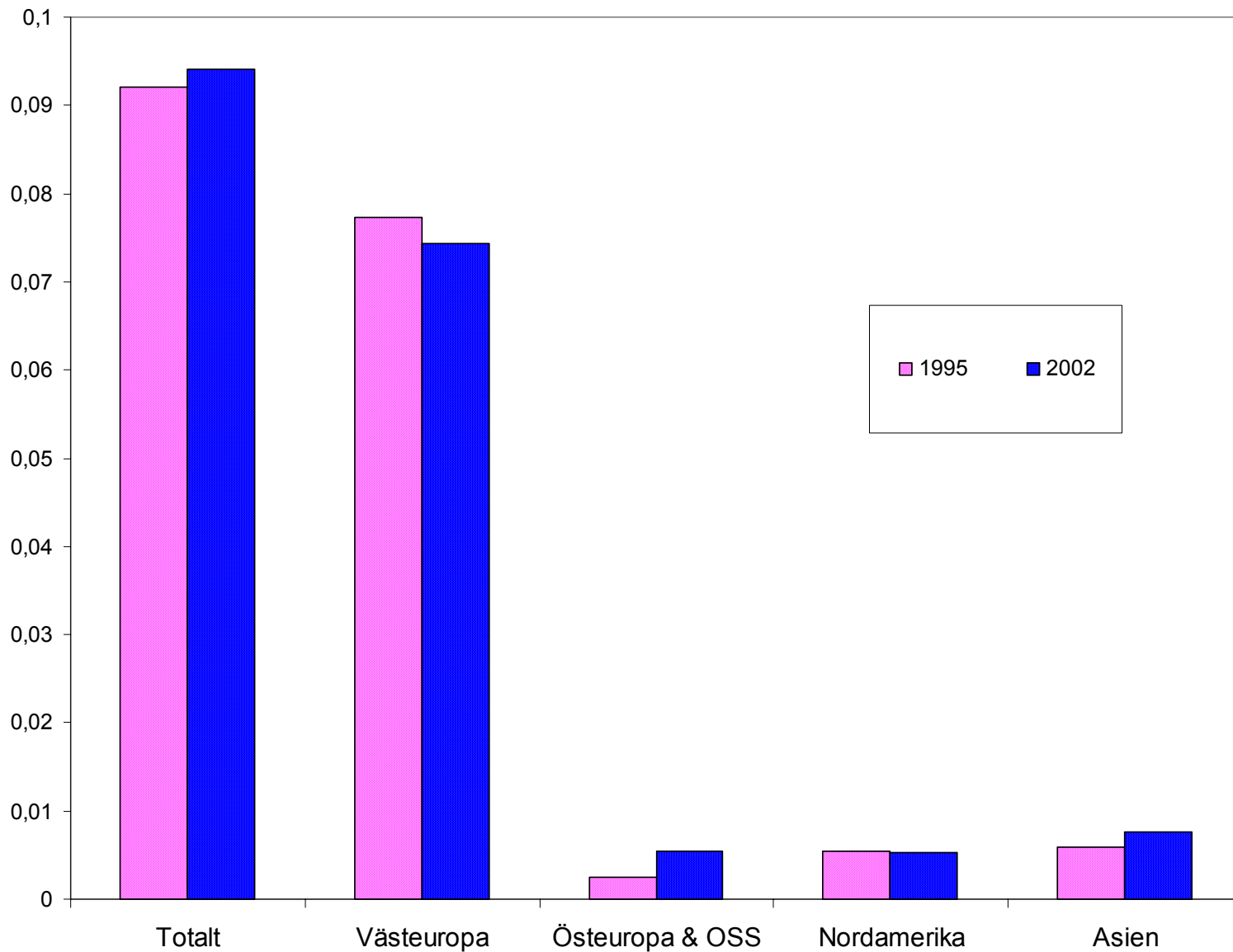
Source: Eurostat and own calculations. The underlying data are stored in CIRCA, the Intranet of Eurostat, and can be purchased at the Eurostat data shop.

Tabell 3. Offshoring som andel av total användning av insatsvaror (procent)

Mått		1995	2000	Förändring	
		Procent- enheter Procent			
Alla branscher	Snävt	37,3	39,1	1,8	4,8
	Brett	17,6	19,1	1,5	8,5
Tillverkningsindustri	Snävt	46,7	53,3	6,6	14,4
	Brett	33,6	38,1	4,5	13,4
Tjänstesektor	Snävt	16,3	16,8	0,5	3,1
	Brett	16,5	19,1	2,6	15,8

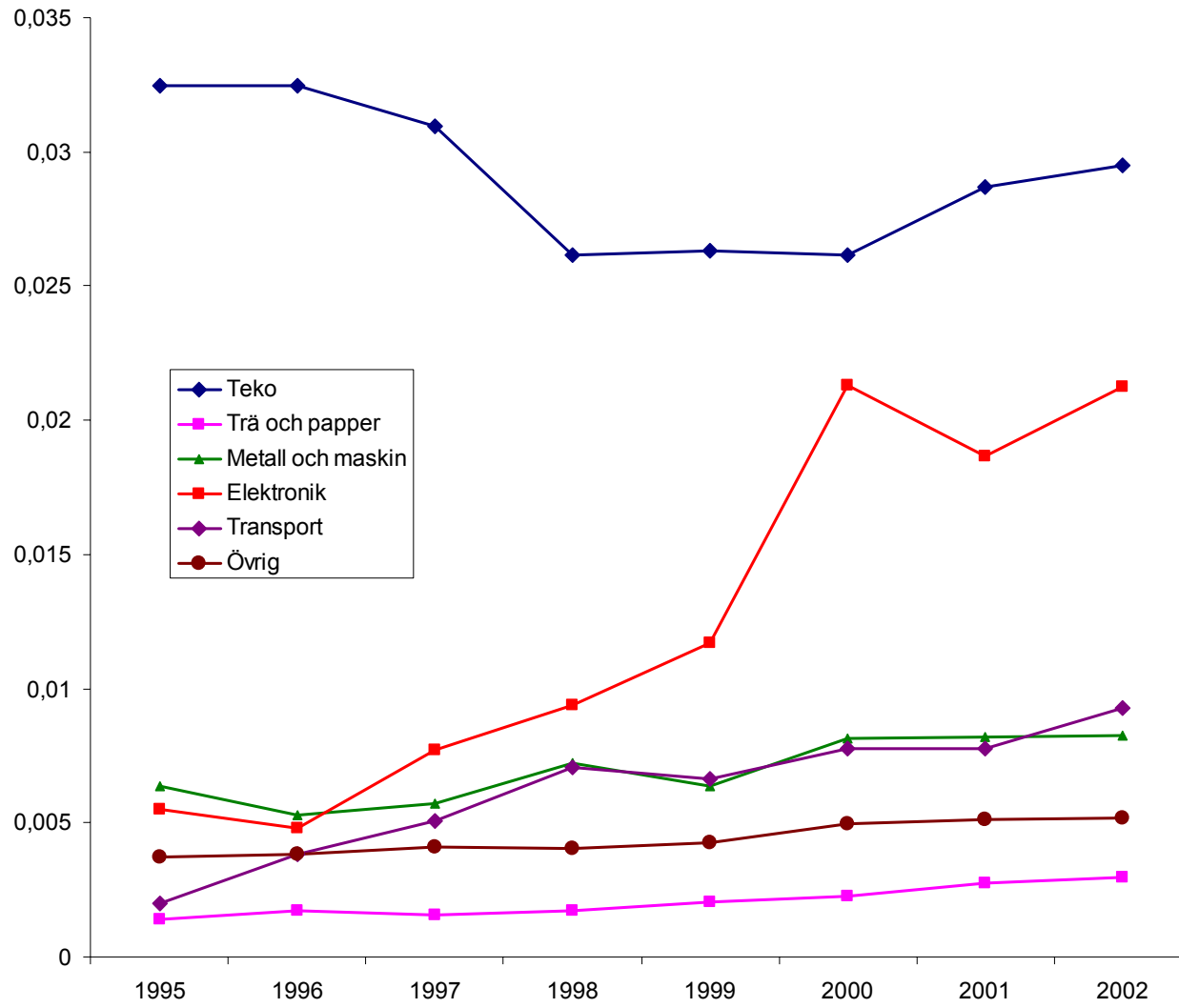
Källa: Ekholm och Hakkala (2005)

Figur 2: Snävt mått på offshoring uppdelat på ländergrupper

Källa: Karolina Ekholm: *Ordning och reda om outsourcing*, SNS Förlag, 2006

Figur 3: Snävt mått på offshoring till låginkomstländer 1995-2002

Källa: Karolina Ekholm: *Ordning och reda om outsourcing*, SNS Förlag, 2006

Tabell 2: svensk import av tjänster fördelat på olika ländergrupper (procent)

År	Högekostnadsländer	Kina	Indien	CEE
1998	84,7	0,5	0,2	3,1
1999	82,1	0,5	0,2	3,5
2000	82,4	0,2	0,1	2,3
2001	82,6	0,3	0,2	2,4
2002	82,8	0,3	0,3	2,1
2003	83,4	0,5	0,3	2,7
2004	83,4	0,8	0,4	2,8

Not: Högekostnadsländer definieras som Västeuropa, Nordamerika, Japan, Australien och Nya Zeeland.

Källa: Riksbanken

Källa: Karolina Ekholm: *Ordning och reda om outsourcing*, SNS Förlag, 2006

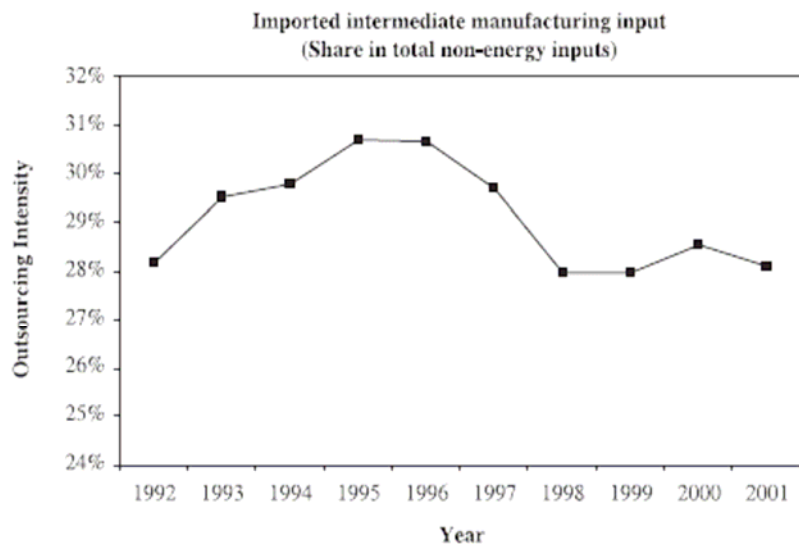
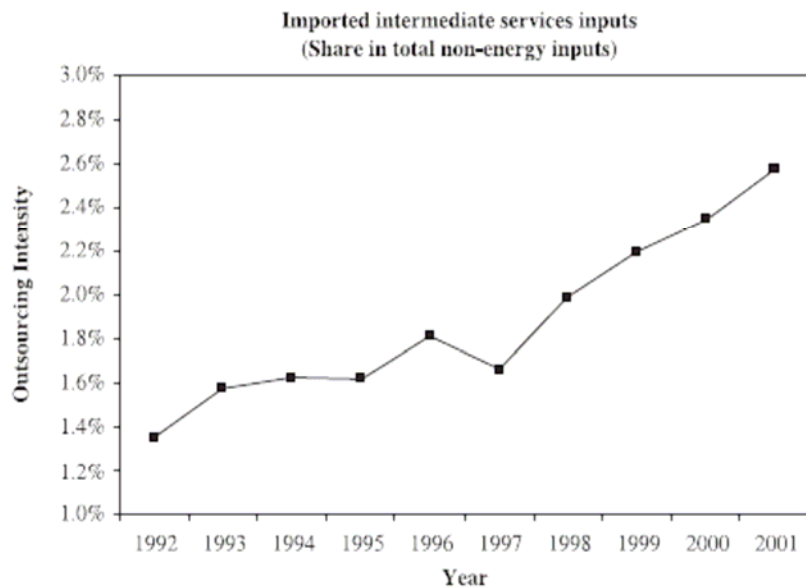

Figure 2. United Kingdom: Outsourcing intensity of intermediate inputs
(weighted average across all industries by outputs)

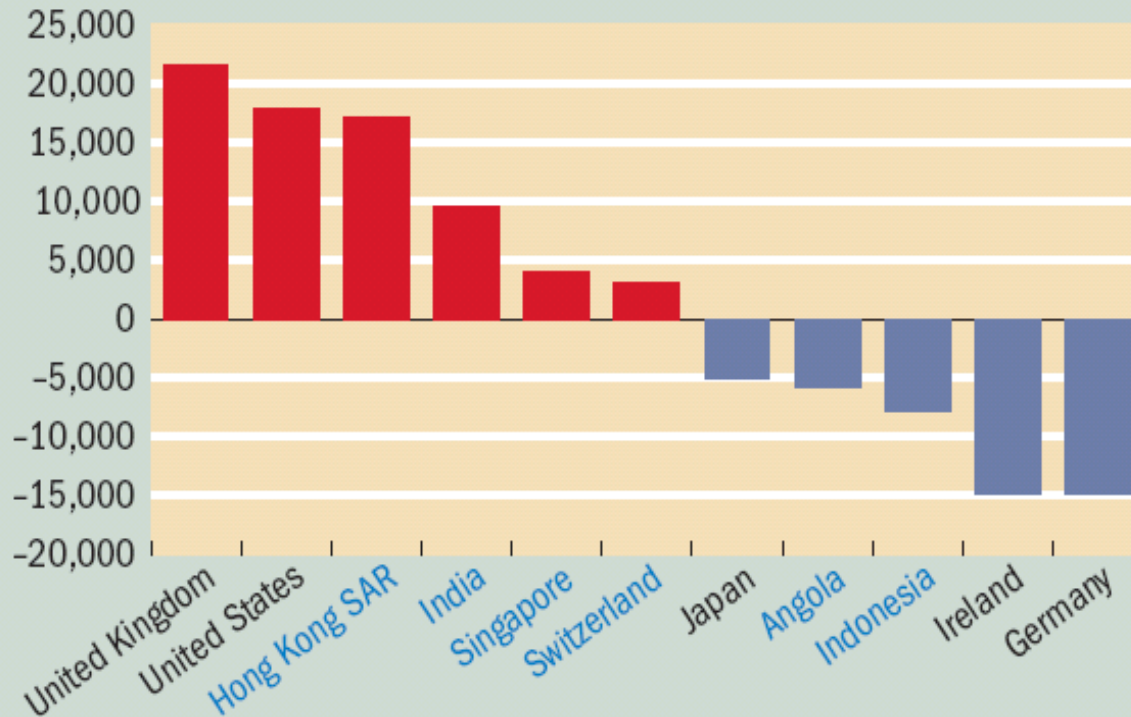
Source: Input-Output Tables-United Kingdom National Accounts and IMF, *Balance of Payments Statistics Yearbook*.

Chart 2

Two-way trade

The rest of the world outsources more to the United States and United Kingdom than the other way around.

(2003 net surplus or deficit, million dollars)

Source: IMF, *Balance of Payments Statistics Yearbook*, 2003.

Note: Names in blue denote countries or territories whose data are projected based on previous year's data.

Nationalekonomisk analys av handel

- Handel mellan två länder leder på lång sikt till effektivare produktion genom **specialisering**
- På lång sikt uppstår samhällsekonomiska vinster för alla länder: ökade konsumtionsmöjligheter
- Handel mellan två länder leder på lång sikt till samhällsekonomiska välfärdsvinster för **båda** länderna även om det ena landet är effektivare än det andra i produktionen av alla varor
- Förutsättningen för samhällsekonomiskt lönsam handel mellan två länder är att **den relativa effektiviteten** i produktionen av olika varor är olika:
 - teorin om s k **komparativa fördelar**
 - detta räcker för att det ska bli billigare att importera varor i utbyte mot export i stället för att producera själv
- Konkurrens med låga löner är inte osund utan tvärtom en förutsättning för att välfärdshöjande handel ska komma till stånd när produktiviteten skiljer sig åt mellan olika länder

Ett läroboksexempel:

Arbetskraftsåtgång per enhet

	Växellåda	Kavaj
VI	1	2
DE	6	3

Relativpris för växellåda hos **OSS** utan handel: $1/2$

Relativpris för växellåda hos **DEM** utan handel: $6/3 = 2$

Relativpris för växellåda hos **BÅDA** med handel: 1

- Om **VI** producerar 1 kavaj mindre, kan **VI** producera 2 växellådor till och byta till oss 2 kavajer: **netto + 1 kavaj**
- Om **DE** producerar 1 växellåda mindre, kan **DE** producera 2 kavajer till och byta till sig 2 växellådor: **netto + 1 växellåda**

- Pris för en växellåda resp en kavaj: 6000 kr
- Lön hos **OSS**: 6000 kr/vecka (1 arbetsvecka per växellåda)
- Lön hos **DEM**: $6000/3 = 2000$ kr/vecka (3 arbetsveckor per kavaj)
- **VÅR** relativlön i förhållande till **DEM** är $6000/2000 = 3$
- **VI** är 6 gånger så produktiva i växellådeproduktionen
- Men **VI** är bra 1,5 gånger så produktiva i kavajproduktionen
- Med 3 gånger så höga löner kan **VI** producera växellådor billigare än **DE** och **DE** kan producera kavajer billigare än **VI**
- Med lika höga löner som hos **OSS** skulle **DE** inte kunna sälja vare sig kavajer eller växellådor

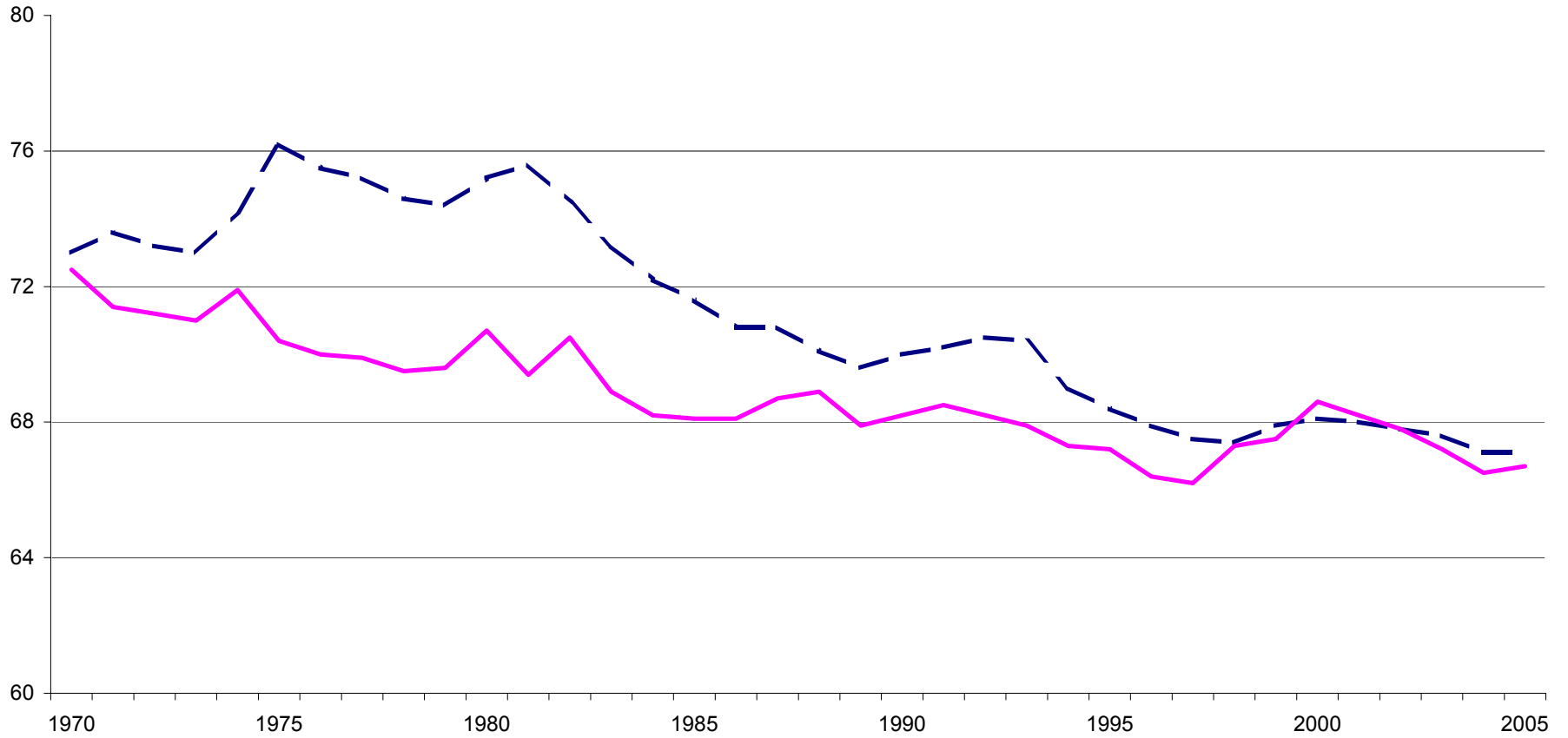
Heckscher-Ohlin-modellen

- Länder kommer att specialisera sig enligt sina faktorproportioner
- Länder med mycket kapital i förhållande till arbetskraft specialiserar sig på kapitalintensiv produktion
- Länder med mycket arbetskraft i förhållande till kapital specialiserar sig på arbetsintensiv produktion
- Länder med stor andel högutbildade i förhållande till lågutbildade specialiserar sig på kunskapsintensiv produktion och vice versa

Frihandel skapar både vinnare och förlorare

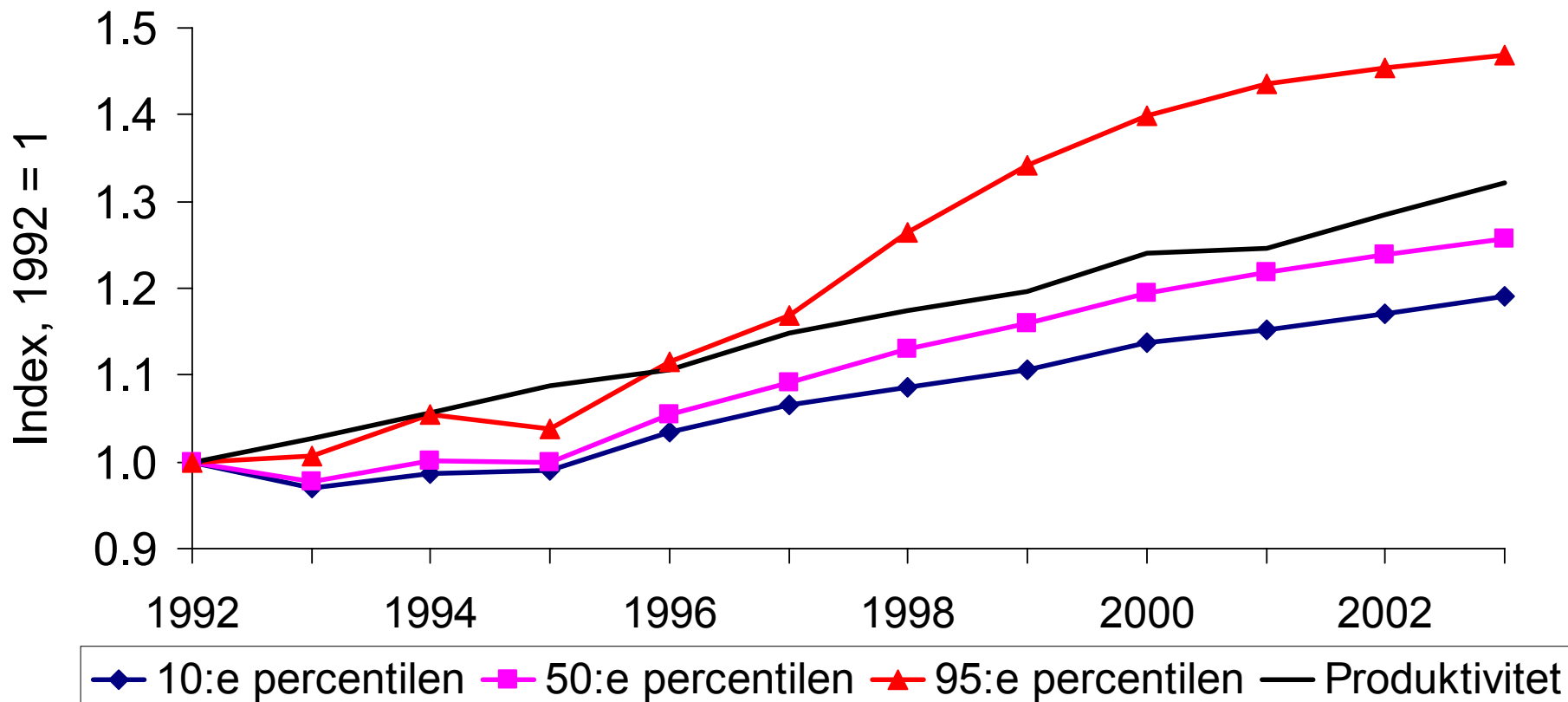
- På kort sikt vinner de som arbetar i exportsektorerna medan de som arbetar i sektorer som utsätts för importkonkurrens förlorar
- På lång sikt vinner produktionsfaktorer som används mest intensivt i exportsektorn, medan produktionsfaktorer som används mest intensivt i de sektorer som utsätts för importkonkurrens
 - omfördelning från arbete till kapital hos oss (reallön faller i förhållande till kapitalersättning)
 - omfördelning från låg- till högutbildade (lågutbildades relativlön faller)
 - vinnarnas vinster är större än förlorarnas förluster
 - men inga automatiska kompensationsmekanismer

Figur 1: Lönesumman i procent av BNP

Källa: Statistical Annex of European Economy - Autumn 2005

Produktivitet och reallönstillväxt i olika delar av lönefördelningen 1992-2003

Anm.: Produktivitet är definierad som real BNP per arbetad timme.

Källor: SCB, Konjunkturinstitutet och LINDA.

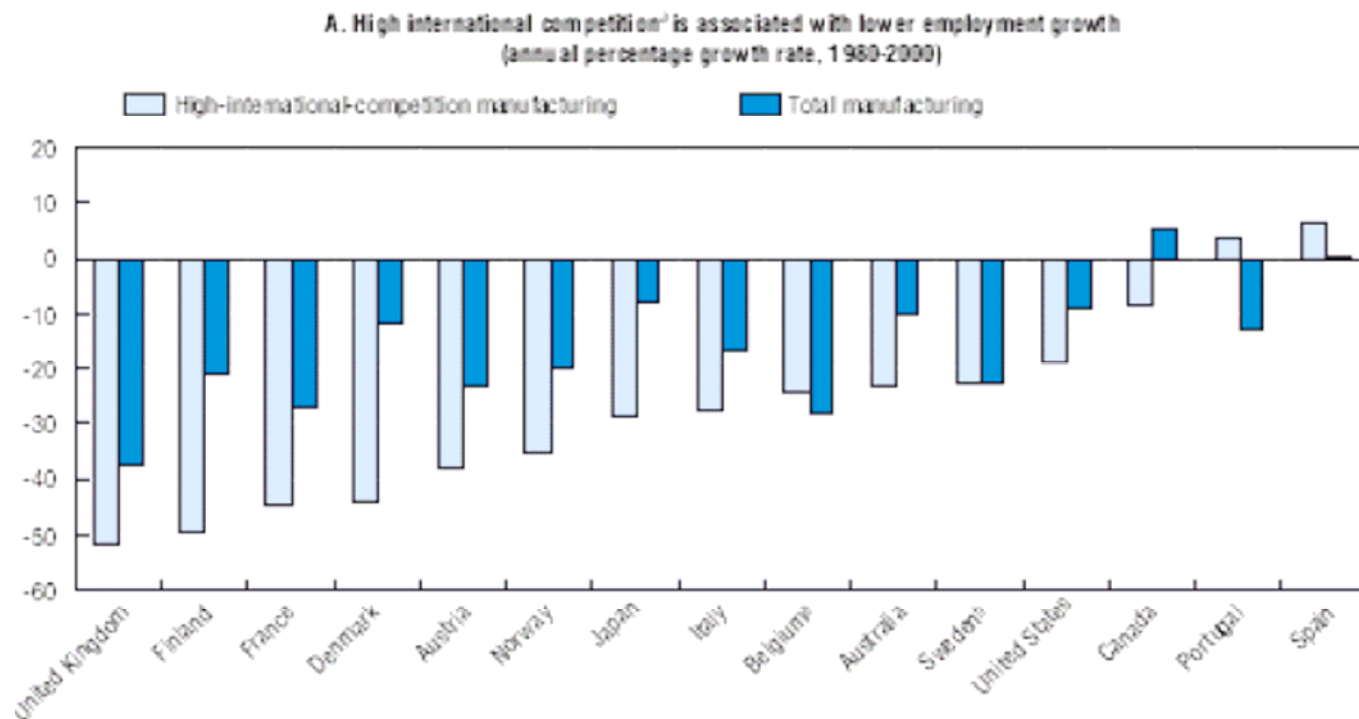
Men handelsvinsterna realiseras bara om arbetsmarknaden är tillräckligt flexibel

- Friställd arbetskraft behöver omskolas
 - större inkomstförluster vid friställningar p g a handelskonkurrens än av andra skäl (äldre arbetskraft, mer specialiserade kunskaper)
 - lätt att säga men svårt att göra i praktiken
 - dåliga erfarenheter av 1990-talets arbetsmarknadsutbildning
- Behov av löneflexibilitet
 - utan löneanpassning för lågutbildade kan arbetslöshet uppstå
 - risk för *överutslagning* av arbetsintensiv verksamhet
 - i så fall alltför stor specialisering på kunskapsintensiv verksamhet
 - är vår lönebildning tillräckligt flexibel för att kunna hantera sådan situation?

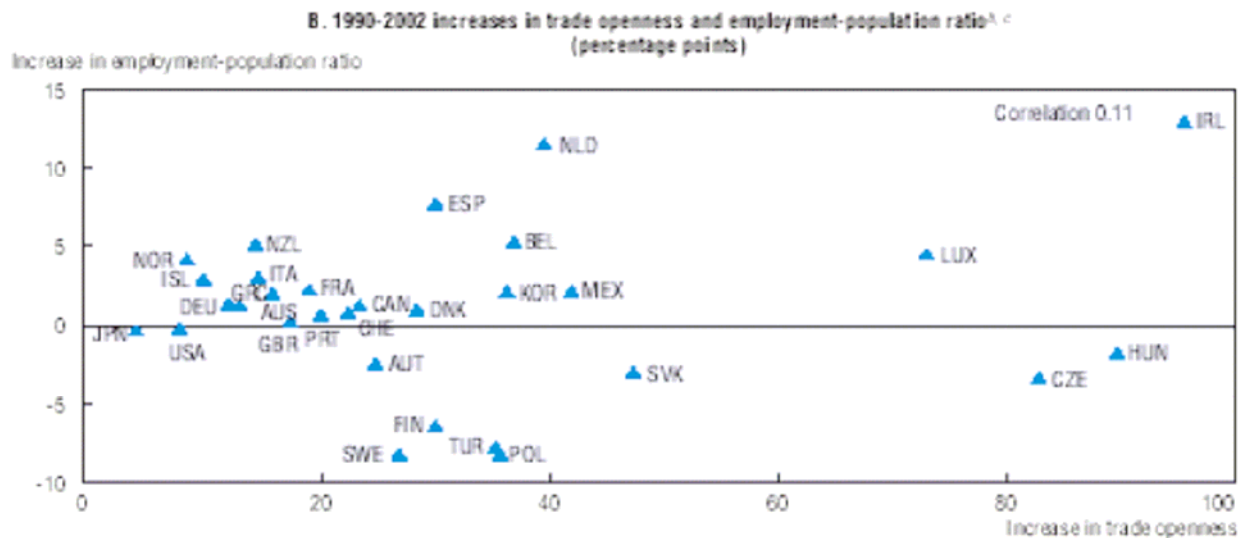
Omfattande forskning om globaliseringens löne- och sysselsättningseffekter

- Det har varit svårt att påvisa att låglönekonkurrensen varit en viktig faktor bakom ökade löneskillnader
 - “skill-biased” teknisk utveckling anses vara huvudförklaringen
- Det finns inga studier som visar att *offshoring* varit en viktig orsak till arbetslöshet
 - studier av *international outsourcing* av tjänster (computing & information and business services) i USA och Storbritannien finner inte stöd för negativa sysselsättningseffekter
- Visst stöd i studier av Sverige för att *offshoring* minskat efterfrågan på lågutbildade och ökat den för högutbildade
 - men effekterna är små (kanske några tusen personer)
- Offshoring kan ha positiva sysselsättningseffekter därför att kostnaderna för intermediära inputs minskar (och för att man får tillträde till nya marknader)

Chart 1.2. International competition may be a factor restraining employment and wages in some industries

Källa: OECD Employment Outlook, 2005

Note: The correlation coefficients shown in this chart are not statistically significant.

a) Trade openness defined as the sum of exports and imports as a percentage of GDP.

b) Data for the increase in trade openness for the Czech Republic and the Slovak Republic cover the period 1993-2002. For Hungary the period covered is 1991-2002.

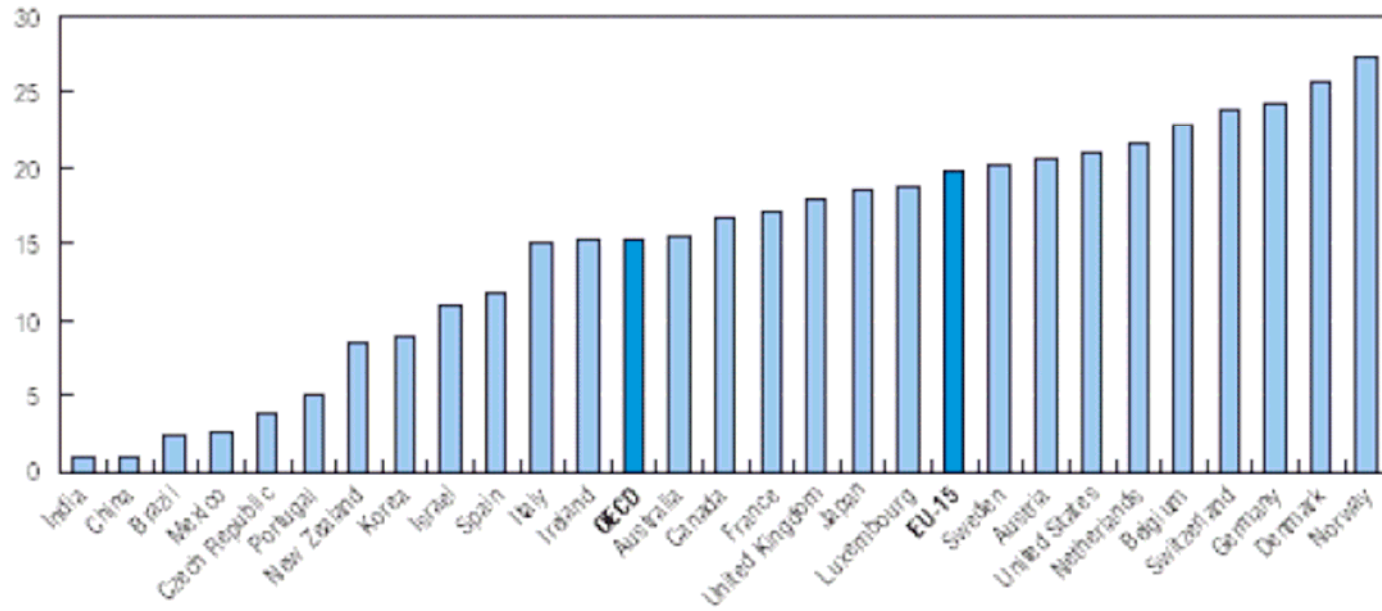
c) Period used to calculate the increase in the employment-population ratio starts as follows: Austria 1994, the Czech Republic 1993, Hungary 1992, Iceland 1991, Mexico 1991, Poland 1992, the Slovak Republic 1994 and Switzerland 1991.

Source: OECD Economic Outlook and Labour Market Statistics databases.

Statlink: <http://dx.doi.org/10.1787/175364164563>

Källa: OECD Employment Outlook, 2005

B. Wage costs are far lower in the largest developing countries than in most OECD member countries, 2002

Källa: OECD Employment Outlook, 2005

Slutsatser

- Stark **teoretisk presumtion** för att globaliseringen kan kräva långsammare reallöneökningar och lägre relativlöner för lågutbildade om den inte ska medföra högre arbetslöshet
- Men än så länge **svagt empiriskt stöd** för att detta skulle ha skett
- Uppenbar **diskrepans** mellan vad man borde vänta sig och vad man hittills tyckt sig kunna belägga
- **Har globaliseringens betydelse överdrivits?**
- **Eller har vi bara sett början på utvecklingen?**